

Kukaa salama

DHARURA

Katika hali ya dharura, pigisa simu Sufuri Tatu (000)

Wakati wewe kupiga simu Sufuri Tata (000), utaulizwa kama unahitaji gari la wagonjwa, moto au msaada wa polisi. Utaje jina la huduma unayohitaji. **Kumbuka: pigia simu tu Sufuri Tatu (000) kama kuna dharura.**

Kama huwezi kuzungumza Kiingereza, sema **'Mkalimani'** na jina la lugha wewe unasema.

Mwambie afisa wa Sufuri Tatu (au mkalimani):

- **jina** lako
- **anwani** ambapo hali ya dharura ipo
- nambari yako ya **simu**
- **nini** kinachotokea
- **mahali** ambapo hali ya dharura inapotokea.

Kama wewe unachanganyikiwa na hawajui nini cha kusema, usikate. Kukaa kwenye laini na mwenye simu anaweza kugundua ambapo upo wapi unapopigia simu na kutuma msaada.

Huduma za ambulansi ni kwa ajili ya hali ya dharura TU.

Kumbuka: Unaweza kutozwa kwa huduma hii ikiwa huna bima ya afya binafsi, kushikilia kadi ya huduma za afya au kuwa na kadi ya konsesheni.

Kukaa na usalama nyumbani

Maji

Ni salama kwa kunywa na kupika na maji kutoka kwenye bomba. Usinywi au kupikia na maji kutoka maziwa na mito kwa sababu maji inaweza kuwa unajisi. Maji ya moto inaweza kusababisha kuungua. Ni muhimu kuangalia joto kabla ya kuingia katika maji katika bafu au minyunyu au kuweka watoto katika maji.

Umeme

Mshtuko wa umeme unaweza kuumiza na hata kuua watu.

Usitende:

- kuweka vifaa vya umeme karibu kuzama au chanzo kingine chochote cha maji
- kuweka vitu vya chuma katika kibaniko, microwavu au sehemu ya kiingizo cha nguvu ya umeme.

Juu ya jiko na tanuri zinakuwa moto sana. Wakati kupikia, uweke vipete vya sufuria vikageuka kuelekea ndani ili watoto wadogo hawawezi kuwafikia. Weka watoto mbali na mlango tanuri kama hii inaweza kupata moto sana.

Gesi

Gesi ni kutumika katika baadhi majiko, tanuri na hita. Zima tanuri ya gesi au jiko wakati kumaliza kutumia. Kama ukisikia harufu ya gesi **hawana** mwanga mechi kwa sababu moto itafanya gesi kulipuka. Angalia kwa chanzo cha kuvuja gesi na kuigeuza kuwa imezimika mara moja.

Dawa na kemikali

Baadhi ya madawa na kemikali hupatikana kawaida kote nyumbani inaweza kusababisha madhara au ugonjwa mkubwa. Weka dawa zote nje ya mbali na watoto ambapo wanaweza kupata hiyo. Weka bidhaa zote za kusafisha katika kabati ambayo imefungwa ambapo watoto hawawezi kuzipata.

Chakula

Chakula kama vile bidhaa za maziwa, nyama na baadhi ya matunda na mboga kuhifadhiwa katika friji mpaka vipo tayari kutumia. Baadhi ya vyakula vitahitaji kutunzwa ya barafu mpaka tayari kupika. Unapaswa kamwe kuganda tena chakula wakati imeyeyusha kwa sababu kinaweza kukufanya uwe mgonjwa. Safisha matunda na mboga kabla ya kula yao ili kuondoa dawa yoyote. Safisha maeneo yote ya kupikia na daima nawa mikono yako kabla ya kuandaa chakula.

Moto

Kilio cha alamu ya moshi **lazima** kutumika katika nyumba zote. Kengele ya moshi inapiga kelele kubwa kama ikigundua moshi. Kengele hukimbia kwenye betri na lazima betri ipimwe na kubadilisha na mpya kila baada ya miezi sita. Uwe uangilifu sana namishumaa na vichungi vya sigara kwa sababu hiyo ni sababu ya kawaida ya moto ya nyumba. Usiweka mavazi karibu au juu ya hita. Panga mpango kwa jinsi gani kuepuka kutoka nyumba yako kama kulikuwa na moto na fanya mazoezi hii na familia yako.

Kukaa salama barabarani

Kuvuka barabara

Nchini Australia, magari huendeshwa kwenye upande wa kushoto wa barabara. Wakati unavuka barabara, uangalie kwa makini kwa upande wa kushoto yako na kulia yako ili kuangalia trafiki. Vuka barabara pale taa za barabarani au pale kuvuka kwa mwenda mguu.

Kuendesha baiskeli

Lazima kuvaa kofia wakati unapoendesha baiskeli. Baiskeli yako lazima kuwa na mwanga wa mbele na nyuma wakati unapoendesha wakati wa usiku. Waendeshaji wa baiskeli lazima kutii sheria zote za barabara. Miji mingi ina vichochoro maalum vya baiskeli. Huwezi haja ya leseni ya kuendesha baiskeli juu ya barabara lakini lazima kutii sheria za barabara na sheria hizo zinazotumika kwa kuendesha gari (kwa mfano kiwango cha pombe kwenye damu).

Madawa ya kulevya na pombe

Ni hatari na ni kinyume cha sheria kuendesha chini ya ushawishi wa madawa ya kulevya au pombe. Kama wewe unashikwa unapoendesha gari wakati yupo chini ya ushawishi wa pombe au madawa ya kulevya, unaweza kushtakiwa kiasi kikubwa cha fedha (faini), au leseni yako viondolewe kutoka kwenu, au hata kufungwa jela.

